

Nemis faylasufi Artur Shopengauer (1788-1860) o'ziga to'q Dantsig savdogarining oilasida dunyoga keldi. Savdo, tabobat, so'ng falsafadan saboq oldi. Berlin universitetida dotsent bo'lib dars berdi. Aytishlaricha, u o'z bilarmonlik bilan buyukligi tan olingan Gegel bilan baravar soatlarda o'z darsini o'taverdi. Ammo talabalar Gegelni xush ko'rishardi. Bundan xafsalasi pir bo'lgan Artur Frankfurtga ketishga majbur bo'ldi va o'sha yerda ijod qilib, ijodi namunalari tinmay ko'riklarga jo'natib turdi. Ammo uni tan olishmadi. Faqat o'limidan so'ng, 19- asrning yetmishinchi yillariga kelib, uning nomi ko'z ko'rib quloq eshitmagan darajada shuhrat qozondi. Asrning so'nggi o'ttiz yili davomida u Ovrupodagi eng o'qimishli nemis muallifiga aylandi. Uni o'qishar, u haqda gimnazistdan telegrafistgacha hamma gapirardi. To'g'ri, bu uncha-muncha janjalli shuhrat edi. Unga yopishtirmagan yorliqlar qolmadi: "irrationalizm", "volyuntarizm", "pessimizm", "mizantropiya", "ayollarga nafratli", "ateizm" va hokazo "...izm"lar, va aytish kerakki, bu da'volarning aksariyati asosli edi.

Quyida muallifning ana shunday janjalli maqolalaridan birini e'tiboringizga havola qilamiz. Bu yerda u: inson borki bor bo'lgan muammolardan biri haqida o'z dunyoqarashini izhor qilgan. Uni qanday qabul qilish har bir o'quvchining ixtiyorida, albatta...

Agar ayollar bo'lmasa biz o'z hayotimizning dastlabki lahzalarida yordamdan, keyinroq lazzatlardan, eng so'nggida esa ovunchog'imizdan mahrum bo'lar edik, degan edi bir farang olimi. Menimcha, ayollarni haqiqatan ham bundan oshirib maqtashning iloji yo'q.

Ayolning qaddi-qomatiyoq uning na ruhiy, va na ketmon chopishdek og'ir jismoniy mehnat uchun yaratilmaganini ko'rsatib turadi. Ayol yashash majburiyatini borligicha emas, balki azob-uqubatlar tarzida o'taydi: tug'ish mashaqqatlari, bola boqish, erga qaram bo'lish. Yana deng, ayol erga chidamli va quvvat bag'ishlaydigan do'st bo'lishi kerak. Ayol katta dardlar, katta quvonchlar, bahodirlik talab qilinadigan ishlar uchun yaratilmagan. Uning turmushi erkaknikiga nisbatan tinchroq, baxtliroq, mayinroq kechishi zarur.

Ayollar tabiatan bolafe'l, injiq, uzoqni ko'ra bilmaydigan bo'lganlari tufayli bola tarbiyalashga moyildirlar (va shunga moslashishgan). Bir so'z bilan aytganda ular butun hayotlari davomida katta bola ishini qilib yuradilar: bolalik davridan o'tayotgan, lekin hali to'laqonli erkak darajasiga yetmagan o'spirin sifatida ish tutadilar. Qizlarga qarang, kun bo'yi yosh bola bilan achomlashib, o'ynab-kulib yurishdan erinmaydilar. Endi shu qizning o'rniga o'g'il bolani qo'yib ko'ring...

Tomoshaga chiqqanligida bir narsa qars etsa, birdan hamma chalg'ib, o'sha tomonga qaraydi. Tabiat qiz bolani ham shu taxlit yaratgan. Tabiat qizlarga - keyingi butun hayotlari hisobiga - bir necha yillik go'zallik, qaraganni mahliyo qilish va boshqa shu taxlit ohanrabolarni baxshida etgan. Aynan shu davrda u erkakning xayolini o'g'irlashi, keyin erkak shu go'zallikka bandi bo'lib, chin yurakdan ayolning keyingi hayoti uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olishi kerak. Erkakni bu yo'lga shunchaki sog'lom fikrlash tarzi bilan kiritmoqchi bo'lsangiz, ularning keyingi hayoti silliq kechishiga ishonch yo'q. Shu tufayli tabiat ayolni, qiz bolani u o'z kelajagini ta'minlay oladigan darajada qurollantirgan. Urg'ochi qumursqa tuqqandan so'ng keraksiz (tuxumchalarni parvarishlashda hatto xatarli) qanotlaridan mahrum bo'ladi. Shu taxlit ayol ham ikki-uch bola tuqqandan so'ng go'zalligidan ajraladi. Balki shuning uchun yosh qizlar uy va dala tashvishlarini ikkinchi darajali ish, balki shunchalik arzimagan narsa sifatida qabul qiladilar. Ular uchun eng asosiy jiddiy tashvish: muhabbat, g'alabalar va shunga bog'liq boshqa narsalar: yasan-tusanlar, atir-upa, raqs-o'yin va hokazo

Biron bir narsa qanchalar tugal va oliymaqom bo'lsa, u shuncha asta va kechroq yetiladi. Erkak ruhan va aqlan aksariyat hollarda yigirma sakkiz yoshlarda yetishadi, ayol esa o'n sakkizda. Va shunga ko'ra qobiliyatga ega: qisqa o'ylaydilar. Shu tufayli ayollar keyingi butun hayoti davomida ham bolaligicha qoladilar, ko'rib turganini tan oladilar, tutganini mahkam ushlaydilar, shunchaki tashqi ko'rinishni borliq-yo'qlik sifatida tan oladilar va mayda-chuydalarni katta narsalardan afzal biladilar. Aql tufayli odam xuddi jonivor yanglig' aynan hozirgi daqiqa bilan yashamaydi, balki o'tmishni va kelajakni mushohada qiladi. Aql tufayli u ehtiyotkor, orqa-oldini o'ylaydi, sergak bo'ladi. Shuning orqasidan keladigan foyda va ziyonlarga ayol aqli kalta bo'lgani tufayli! kam aralashadi. Yanayam aniqrog'i: ruhan uzoqni ko'ra bilmaydi. Uning sezgir aqli ko'z oldidagilarni yaxshi ko'radi, uning o'y doirasiga uzoqdagi narsalar sig'maydi. Shuning uchun yo'q narsalar, o'tib ketgan narsalar bizga nisbatan ayollarga kam ta'sir qiladi. Shu sababli ular ba'zan topgan tutganingizni telbalarcha o'ysizlik bilan sovurib yuboraverishga moyildirlar. Ular o'zlaricha ishonadilarki, erkak topish uchun, ayol sovurish uchun yaratilgan. Iloji bo'lsa, eri tirikligidayoq, yo'qsa, eri o'lgandan so'ng. Er topgan-tutganini ayolning ixtiyoriga topshirib qo'ygandan so'ng ayoldagi bu ishonch yanada mustahkamlanadi. Bu tushuncha har qancha ziyon keltirmasin, foyda tomoni ham bor: ayol hozirgi daqiqa bilan band. Ayol mavjud narsadan bizga nisbatan ko'proq naflanadi. Shu tufayli ayolning fikri tiniq. Shu tufayli, agar siz oila boqishdek tashvishlarga chalkashib qolgan bo'lsangiz, ayol sizning dardingizga malham bo'la biladi.

Qadimgi nemislarning odatini tashlab yubormaslik kerak. Og'ir daqiqalardagi yig'in-maslahatlarga ayollar ham taklif etilgan, chunki ayol hozirgi daqiqada nima qilish kerakligini biladi. Maqsadga yetkazuvchi eng qisqa yo'lni ko'rsatadi. Xullas, erkak uzoqni o'ylab, tumshug'i tagidagi narsani ko'rmay o'tirganda, ayol uni ushlab, qo'lingizga tutqazadi. Shu sababga ko'ra ayol bizga nisbatan hushyor, u biron bir narsani bor bo'yicha ko'ra biladi. Biz esa, agar hayajonlanib turgan bo'lsak, oppa-osongina pashshadan fil yasab, vahima ko'tarib yuboraveramiz. Shu nuqtai-nazardan ayollar baxtsizlarga erkakdan ko'ra ko'proq hamdard bo'ladilar. Ayollar mehribonroq va oqko'ngilroq. Ammo qozilikda, haqiqatni yuzaga chiqarishda, vijdoniylikda erkaklarga yutqazadilar. Ayolning aqli kaltaligi tufayli mavjud, ushla bo'ladigan, ko'z ko'rib turgan narsalar ularga hokimlik qiladi. Uzoq-yaqin qoidalar, aqida va g'oyalar, qabul qilingan qat'iy qarorlar, o'tmish va kelajak, yo'q va uzoqdagi narsalar - ular uchun ikkinchi va uchinchi darajali narsalardir. Ana shu sababli ayol fe'lidagi uzviy yetishmovchilik, balkim kamchilikdir, bu adolatsizlik! AdolatsizlikB! Bu hol biz ilgari ta'kidlaganimizdek, aql kaltaligi va uzoqni ko'ra bilmaslik tufayli sodir bo'ladi. Yana bir jihat: kuchsiz jondor tabiatan kuchliga nisbatan ayyorroq, hiylakorroq bo'ladi. Axir tabiat sherga tish va tirnoq, filga xartum, to'ng'izga so'yloq, ho'kizga shox baxshida etganidek, ayolga o'zini himoya qila olishi uchun hiylakorlik va yolg'onchilik baxshida etgan. Shu tufayli biz tilga olgan jondorlar o'zlaridagi qurol bilan hujumga o'tganlari misol, ayol ham har bir qulay vaziyatda o'z quroli bilan hujumga o'tadi, himoyalanadi. Va bunda o'z haq-huquqlaridan foydalanayotganlariga shubha qilmaydilar. Ana shulardan kelib chiqqan holda mutlaqo haqiqatgo'y va samimiy ayolni topish mumkin emas. Shu xislatlari bois ular o'zgalarning turlanayotganlarini juda tez payqaydilar. Har qalay ayol qoshida nosamimiylikka yo'l qo'yish juda xatarli. Ana shu uzviy kamchiliklari bois ayol yolg'onchilikka, xiyonatga, egriyoqlikka moyilroq bo'ladi. Qozixonada ayollar erkaklarga nisbatan bir necha baravar ko'p yolg'on qasam ichib, gunohga botadilar. Va umuman, ayolga qasam ichirish kerakmi, yo'qmi, degan savolning o'zi bahsli. Axir ba'zan-ba'zan hamma joylarda ham moddiy jihatdan to'liq ta'minlangan ayollar do'kondan ul-bul o'marayotganining guvohi bo'lganmiz-ku.

Inson zoti tugab ketmaslik uchun uni mudom ko'paytirish yosh, sog'lom va go'zal yigit-qizlar burchi. Xudoning xohishi shu!

Mazkur qonun boshqa barcha qonunlardan qadimiy va boqiydir. Agar kim bu qonun yo'liga chiqmoqchi bo'lsa o'zining sho'ri: nima demasin, nima qilmasin, birinchi fursatdayoq ayovsiz toptaladi. Chunki ayollarning yashirin, aytilmaydigan, va hatto onglanmaydigan fe'li quyidagicha fikrlaydi: "Bizga g'amxo'rlik qilganlari bois endi qandaydir haq-huquqlarga ega bo'ldik, deya o'ylaydiganlarlarni aldashga haqqimiz bor. Yaqin kishining yaqinlashishi tufayli bizda paydo bo'ladigan avlod, uning ko'rinishi va xususiyatlari bizga bog'liq. U bizning qo'limizga berilgan, uni biz tarbiyalaymiz va biz bu vazifani vijdonan bajaryapmiz". Biroq bu oliy qonunlarni olisdagi sharpalar misoli emas, balki qo'lda mavjud, bor narsa sifati anglyadilar. Va bu holda ularning vijdoni biz o'ylaganga nisbatan ancha tinch bo'ladi, chunki yuraklarining eng ichki qatlamlarida ular tushunadilarki, ular bir shaxsga nisbatan o'z majburiyatlarini buzganlari bilan huquqlari bir necha baravar ziyod bo'lgan avlod oldida keragidan ortiq xizmat qilyaptilar.

Ayol inson zotini ko'paytirish maqsadida yaratilgani va uning boshqa xizmati yo'qligi bois ular alohida shaxsga nisbatan ko'proq avlod tashvishida yashaydilar va avlodga tashvishi shaxsga nisbatan jiddiyroq bo'ladi. Bu ularning borlig'iga va harakatlariga ma'lum darajada yengiltabiatlik bag'ishlaydi. Bu balkim erkakka nisbatan mutlaqo o'zgacha bir yo'nalishki, ana shular aksariyat er-xotinlarning janjaliga, ajrab ketishiga olib keladi.

Erkaklar tabiatida bir-biriga loqaydlik mavjud, ayollar tabiatida esa dushmanlik. Buni hatto bir kasbdoshning ikkinchisiga nisbatan havasi, hasadi, ko'rolmasligi deb tushunish ham mumkin. Gadoning dushmani gado bo'ladi, deganlaridek. Bu hol erkaklar orasida onda-sonda uchrasa, ayol zoti borki, bir-birini ko'rolmaydi, chunki ularning hammasi bitta kasb bilan shug'ullanadi. Ko'chada duch kelib qolsalar, xuddi raqobatchi partiyalarning vakillaridek, bir-biriga sinchkov tikiladilar. Ikki ayol birinchi bor uchrashganlarida xuddi shu holatdagi ikki erkakka nisbatan anchayin harakatlari yasama va g'ayribatiy bo'ladi. Shu sababli bir-birlariga nisbatan maqtovlari beo'xshov va kulgili chiqadi. Bundan tashqari erkak o'zidan past tabaqali odam bilan ma'lum darajada bosiqlik va hurmat bilan gaplashsa, xuddi shu holatdagi ayolning ikkinchisiga nisbatan soxta manmanligini kuzatib ensangiz qotadi. Bu, demak, ayollar orasidagi tabaqalanish tasodifga, - ya'ni erning jamiyatdagi o'rniga bog'liq bo'lib, u tez-tez o'zgarishi va yo'qolib ketishi ham mumkin. Biz erkaklar o'zimizdan pastroq bilan gaplashayotib ming bir narsani o'ylaymiz. Ayol esa bu payt faqat qaysi erkakka yoqqanini nazarda tutadi, xolos. Bundan tashqari ularning hammasi kasbdosh bo'lgani bois bir-birlariga erkaklarga nisbatan yaqin turadi va o'zlarining turli-tuman nayranglarini namoyon etadilar.

Bo'yi past, yelkalari tor, belidan past keng jinsni faqat jinsiy hissiyot tufayli aqli xiralashgan erkakka go'zal deya baholay oladi: jinsning barcha go'zalliklari ana shu hissiyotga qorishib ketadi. Bu jinsni bir qancha asoslarga tayanib, ko'rimsiz va xunuk deya baholash mumkin. Haqiqatan ham ayollar taasuroti ojiz. Musiqaga, she'rga, san'atga chin yurakdan berila olmaydilar. Agar berilsalar ham, bu shunchaki birovga yoqqisi va o'ynashgisi kelgan maymunning harakatidan boshqa narsa emas. Shu tufayli ular biron-bir holatga xolis yondosholmaydilar. Sababi, o'ylaymanki, quyidagicha: Erkak o'zining narsalariga bevosita hokimlik qilishga urinadi. Yoki aql bilan ularga egalik qilish va bo'ysundirish yo'lidan boradi. Ammo ayol hamisha birovning yordami tufayli hokimlik qilishga majbur, ya'ni eri - birdan bir o'zi qo'lida tutib turgan vosita orqali. Shu tufayli ayollar har bir narsaga eri olib berishi mumkin va mumkin bo'lmagan narsa sifatida qaraydilar. Va ularning biron narsaga qiziqishi shunchaki yasama holatdan boshqa narsa emas. Bir vaqtlar Russo: "umuman olganda ayollar san'atning hech bir turiga qiziqmaydilar, san'atni tushunmaydilar va hech qanday qobiliyatga ega emaslar", deya ta'kidlagan edi. Ha, har bir buyumga bir qarashdayoq ularning tashqi ko'rinishidan boshqa jihatlarini ham angly oladigan zot buni darhol tushunadi. Ayollarning kontsert, opera va dramatik tomoshalarda o'zini tutishiga bir ahamiyat bering. San'atning noyob durdonalaridan eng zo'r sahnalar ijro etilayotganda ayol bolalarcha soddadillik bilan yonidagiga safsata sotishda davom etadi. Agar haqiqatan ham greklar ayollarni sahna tomoshalariga kiritmagan bo'lsalar, to'g'ri qilganlar. Har qalay ularning teatrida nimanidir bemalol tomosha qilish, tinglash mumkin bo'lgan. Bizning zamonamizda: "Ayol cherkovda jim tursin", degan iborani "teatrdan ham" degan jumla bilan tuzatish kerak. Va buni katta harflar bilan sahna pardasiga osib qo'ysa ma'qul bo'lardi. Har qalay ayoldan bundan boshqa narsani kutish mumkin emas. Axir ularning eng yorqin namoyondalari ham nozik san'atda hech bir haqiqiy buyuk va nodir asar yaratmaganlar. Va umuman, dunyoga hech bir eskirmaydigan, o'lmaydigan asar taqdim etolmaganlar. Bu ayniqsa, rassomlikda tez ko'zga tashlanadi. Axir aynan shu sohada ayollar ham erkaklar qatori shug'ullanish imkoniyatiga egalar. Shug'ullanyaptilar ham. Ammo bu sohada o'zlarining biron bir yuksak san'at asari bilan maqtana olmaydilar, chunki ularda rassom uchun juda zarur bo'lgan ruhiy xolislik yo'q. Bundan 300 yil muqaddam Xuan Uarte: "Ayollarda hech qanday ulkan qobiliyat bo'lmaydi", degan edi. Istisno tarzida bitta yarimta uchrab qolishi mumkin, lekin ular umumiy ko'rinishni o'zgartira olmaydilar. Ayollar g'oyatda tor fikrlaydilar, shu sababli g'oyat axmoqona tarzda o'zlarini erlariga tenglashtirib, haqiqatda esa erlarining amali va jamiyatdagi o'rniga sherikchilik qilib, o'zlari o'zlarining razil shuhratparastliklarini qondirib turadilar. Ularga nisbatan Napoleon 1 aytgan iborani aslida qonun sifatida qabul qilsalar yaxshi bo'ladi: "Ular bizning kamchiliklarimiz bilan, bizning tentakona qiliqlarimiz bilan aloqa qilish uchun yaratilgan. Zinhor va zinhor aqlimiz bilan emas. Ayollar va erkaklar orasida badanlar yaqinlashuvi bor. Aqlar, yuraklar va fe'llar yaqinlashuvi kamdan-kam sodir bo'ladigan hodisadir". Ayollar barcha jabhalarda erdan keyingi darajadagi ikkinchi jins. Shu sababli ularning kamchiliklariga nisbatan olijanob bo'lmoq lozim, ammo ularning hurmatini oshirib yuborish, yelkaga chiqarib olish g'irt axmoqlik. Bu holda ayolning o'zi birinchi bo'lib erni nazar-pisand qilmay qo'yadi. Tabiat inson zotini ikki jinsga bo'lib, ular o'rtasidagi chegara chizig'ini qoq o'rtadan bo'lmagan. Burungilar va sharqliklar ayollarga nisbatan aynan shu nuqtai-nazardan qaraganlar, ayollarga haqiqiy o'rnini ko'rsatib qo'yg'alar va to'g'ri qilganlar. Biz esa ko'hna faranglar kabi bachkanalik bilan va kulgili tarzda ayollar qoshida o'zimizni yo'qotib qo'yamiz. Natijada ayollar shu darajada olifta va bezbet bo'lib ketishdiki, endi ular o'zlarini go'yo qo'l yetmas farishtalar misol tutmoqdalar.

G'arb ayoli yolg'on muhitga tushib qolgan: axir ayollar, muqaddas bitiklarda aytilgani kabi, ilohiylashtiriladigan jonzot emas. Natijada biz o'zimiz yaratgan yolg'on muhit jabrini tortayapmiz. Shu sababli Ovrupoda inson b., - 2 ga o'z o'rnini ko'rsatsalar va o'z joyiga o'tishga majburlasalar g'oyat savob ishni amalga oshirgan bo'lardilar. Axir shu tufayli nafaqat butun Osiyo bizning ustimizdan kulyapti, balki Rim ham, Gretsiya ham o'zini tiyib tura olmayapti. Mazkur tadbirning ham siyosiy, ham fuqarolik ijobiy natijalarini hisoblab ulgurolmay qolar edik. Ovrupo ayoli shunaqa jonzotki, u aslida yashashga haqli emas: mayli, bizda uy bekalari bo'lsin, qizlar uy bekasi bo'lishni orzu qilib yashasinlar, ya'ni oliftalikka emas, uy kishisi sifatida tarbiyalansinlar. Aynan Ovrupoda past tabaqali ayollar mavjud bo'lgani sababli Ovrupo ayoli Sharq ayoliga nisbatan anchayin baxtsiz.

Hindistonda hech qachon hech kimga bo'ysunmaydigan, hech kimga qaram bo'lmagan ayollar yashamaydi. U yerda har qanday ayol zoti yo otasining, yo erining, yo aka-ukasining, yo o'g'lining qaramog'ida. Menu qonunining 5-bob 148-bandida deyiladi: "Ayol zoti bolaligida otasining, voyaga yetgandan keyin erining, eri o'lsa o'g'illarining, agar o'g'illari bo'lmasa, erining yaqin qarindoshlarining, agar ota tomondan ham qarindosh bo'lmasa, otasining qarindoshlarining, agar ota tomondan ham qarindosh

This is not registered version of TotalDocConverter

bo'lmasa, peshqorlik qaramog'ida o'lsin. Lekin ayol hech qachon mustaqillik da'vo qilmasin". Albatta, ayol o'zini erining jasadiga qo'shib yoqib yuborishiga chidash mumkin emas, ammo eri butun umri davomida eshshakday ishlab, bola-chaqam hech kimdan kam bo'lmasin, deb topgan mol-dunyoni ayol o'ynashi bilan o'yin-kulguga sarflab yuborishiga ham chidab bo'lmaydi. Dastlabki ona muhabbati insonlarda ham, hayvonlarda ham instinkt, xolos. Va bola jismoniy jihatdan o'zini o'nglab olishi bilan instinkt to'xtaydi. O'rnini aql va odatlarga asoslangan muhabbat egallaydi. Ammo afsuski, ko'p hollarda, - agar ona otani sevmasa, - bu narsa ro'y bermaydi. Otaning bolalariga muhabbati esa mutlaqo boshqa narsa va mustahkam poydevorga asoslangan: ota o'z farzandida yana bitta O'Zini ko'radi.

Salkam barcha eski va yangi xalqlarda, hatto gottentolarda ham meros erkakdan erkakka qoldiriladi. Faqat Ovrupoda, dvoryanlarni bu hisobga qo'shmasak, mazkur odatga chap berishadi. Erkak butun umr qora ter to'kib topgan mol-dunyo ayol qo'lga tushsayu, ayol qisqa muddatda uni hisob-kitobsiz sovursa, bu juda ham buyuk, juda ham sharmandali nohaqlikdir. Ayolning merosxo'rlik va mulkiy haq-huquqlarini qayta ko'rib chiqish bilangina bu odatga chek qo'yish mumkin. Menimcha, shunday qaror qabul qilish kerakki, unga ko'ra xotinlar, - va qizlar ham, - merosning bir bo'lagini olish huquqiga ega bo'lsinlar, zinhor va zinhor butun merosni emas. Albatta, oilada erkak merosxo'r yo'q bo'lgan holatlar bundan mustasno. Mol-mulki ayol emas, erkak topadi. Shu tufayli ayol unga shaksiz egalik qilishi ham, uni o'zi xohlagancha ishlatishi ham mumkin emas. Ayol o'z mulki: puli, uyi, yeriga hech qachon o'z bilganicha egalik qila olmaydi. Ularga doim qarovchi kerak: shu sababli ularga farzandlarining qarovchisi deb ishonib qo'yish mumkin emas. Ayolning mag'rurligi, - erkaknikidan ziyod bo'lmagan taqdirda ham! bir yomon tomonga og'ib ketadi: aynan moddiy buyumlarga, ya'ni shaxsiy go'zallik, yaltir-yultur, sirti chiroyli narsalar uchun ko'p narsani qurbon qilib yuboradilar. Erkakning mag'rurligi esa, aksincha, nomoddiy afzalliklarga ega, ya'ni aql, bilimdonlik, mardlik va boshqa shu kabi jihatlar bilan o'lchanadi.

Arastu o'z "Siyosat"ining 11 qism 9-bandida tushuntiradiki, Sparta ayollarga juda ko'p o'rin bergani tufayli (Sparta davrida ayollar merosxo'r bo'lgan, sep olgan, erkin bo'lgan) g'oyat og'ir ahvolga tushdi va oxir-oqibat yiqildi. Menimcha Farang hukumati va saroyidagi Lyudovik XI 11 davridan aynishlarga ayollar sababchi bo'lsa kerak. Aynib, ijg'ib-bijg'ib, nihoyat birinchi revolyutsiya yuz berdi. Keyin bir necha to'ntarishlar amalga oshirildi. Nima bo'lganda ham ayol jinsining bizdagi soxta holati jamoatchilikning yurak kasaliday gap. U yurakdan chiqib, butun vujudga ta'sir ko'rsatadi.

Ayol turish-turmushi bilan bo'ysunishga mahkum etilgani shundan ham ma'lumki, ularning har qanaqasi ham o'zi ko'nikmagan, o'zi uchun notabiiy bo'lgan to'la erkin holatga tushib qolsa, shu zahoti boshqa bir erkakning yoniga boradi va o'zining ustidan rahbarlik qilishni o'sha erkakka topshiradi. Chunki ayolga hamisha xo'jayin kerak. Agar ayol yosh bo'lsa, - erkak o'ynash, ayol qari bo'lsa, - erkak ma'naviy pir bo'ladi.